

Landgoed in de kijker

Wildlife Estates Label voor landgoed De Muncken

Bijzondere zorg voor biodiversiteit in Zandig Vlaanderen

Interview door Alec van Havre - Foto's: © Landgoed De Muncken

In het westen van Zandig (West-)Vlaanderen, tussen Ruddervoorde en Wingene, vormen de aloude Munkebossen een apart Natura 2000 deelgebied omgeven door intensieve landbouw. Dat een groot deel van dit habitatgebied, alsook heel wat agrarische percelen die het omringen, met grote zorg voor de biodiversiteit beheerd worden, is de bijzondere verdienste van Landgoed De Muncken. Dit landgoed maakt er reeds decennialang een prioriteit van om de fauna en flora te herstellen op een niveau dat de situatie van voor de vershraling van het platteland enigzins kan benaderen. De opwaardering van dit uniek half-open mozaïeklandschap met historische structuur is dan ook opmerkelijk. Voor al de inspanningen ten bate van de biodiversiteit verkreeg Landgoed De Muncken eerder dit jaar het Wildlife Estates (WE) Label als Europese erkenning. Over deze aspecten gaan we graag in gesprek met het beheersteam van het landgoed: dagelijks bestuurster Vera Muyldermans, adviseur Dino Baillière en eigenaar-beheerder baron (Jean) de Cloedt, die voortdurend uitkijken naar de verbetering van het landschap en de aanwezige biotopen en van verantwoordelijk eigenaarschap hun beheerfilosofie gemaakt hebben.

AvH: vooreerst onze oprechte felicitaties voor het behalen van de WE Label. Heeft dit label een bijzondere betekenis voor u?

JdC: Ja, als team zijn we zeer blij met deze erkenning en realiseren ons dat we onze gedrevenheid delen met een heel netwerk van particuliere landbeheerders in Vlaanderen en Europa, die het beste voorhebben met de biodiversiteit en daar naar handelen. Dat is enorm stimulerend, want jarenlang hebben we de motivatie voor deze complexe opgave louter uit eigen overtuiging moeten opbrengen. En dan durft de twijfel soms wel zijn neus opsteken.

Nu weten we dat de Europese Commissie onze inspanningen als essentieel beschouwd en dat Vlaanderen uitkijkt naar privébeheerders die fauna en flora in hun hart dragen en de bijdrage van landgoederen hiertoe weet te appreciëren.

Als beheerders van een mooie oppervlakte in West-Vlaanderen, proberen we onze verantwoordelijkheid hiervoor zo goed mogelijk op te nemen en zijn gelukkig dat anderen dat nu ook inzien.

AvH: wat kunnen we ons hierbij voorstellen, hoe gaat u te werk?

VM: het beheer van bos, natuur, landbouw en landschap, alsook faunabeheer hebben we verweven tot een mooi geheel, een landgoed met perspectief, dat voor duurzaamheid garant wil staan. Hiervoor hebben we in 2018 een geïntegreerd beheerplan (voor natuur van het type 2) opgemaakt en laten goedkeuren die onze visie goed vertolkt. Het is van belang dat particuliere beheerders hun eigen visie ontwikkelen en dit in doelstellingen en maatregelen weten om te zetten. Dit om anderen van hun eigen en maatschappelijk belang

te overtuigen. De aspecten van het beheer nemen we wekelijks binnen ons team onder ogen, voor de goede opvolging, want daar komt natuurlijk heel wat bij te kijken. Praktisch gezien zijn we rond een naamloze vennootschap gestructureerd, en kunnen we rekenen op de ondernemingszin van de familie de Cloedt voor innovatie en verbetering.

Parkzicht

DB: voor de familie beheren we een landgoed dat enkele honderden hectaren telt, waarvan 27,5 % uit bossen bestaat, 1,5 %, uit park en vijver, 44 % uit landbouwgronden die meer intensief bewerkt worden en 27 % uit landbouwgronden waarop voor een periode van vijf opeenvolgende jaren we ‘grassen en andere kruidachtige voedergewassen’ aanhouden en aldus vanuit het Europees landbouwbeleid als ‘blijvend grasland’ (BG) beschouwd worden. Van deze laatste reserveren we ongeveer een vijfde van de oppervlakte voor specifiek faunabeheer. De intensieve landbouw betreft hoofdzakelijk verpachte gronden, de blijvende graslanden betreffen gronden in eigen beheer. Het landbouwareaal en de inkomsten uit de landbouwactiviteiten zijn van essentieel belang om onze inspanningen voor biodiversiteit te bekostigen. Ons beheermodel is er dus één van de economische functie die de andere functies van het landgoed ondersteunt en de ecologische waarden van het domein laat heropleven. We zijn er bijzonder op attent dat dit zo gehandhaafd kan worden.

Grasvelden met scherpe boterbloemen en pinksterbloem

VM: om de link te leggen tussen de verschillende functies van het landgoed, de Criteria Geïntegreerd Natuurbeheer en de gebiedsspecifieke instandhoudingsdoelstellingen van onze Speciale Bescher-

mingszone Natura 2000 habitat (SBZ-H), handelen we vanuit een aantal basisprincipes die onze globale visie beheersen:

- De instandhouding van de verschillende habitattypes en soorten van de SBZ-H waarin een deel van het domein gelegen is.
- Het verhogen van de globale ecologische waarde van de bos- en natuurgebieden door een keuze voor inheemse en streekeigen soorten, herstel van specifieke biotopen, aandacht voor dood hout en licht in het bos en een gericht beheer rond open plaatsen, dreven en bosranden. Door bosuitbreiding zullen de verschillende boskernen worden versterkt.
- Een streven naar een duurzame houtoogst met aandacht voor inheems kwaliteitshout.
- Via aangepast beheer of nulbeheer voldoen aan de schermfunctie die het boscomplex vervult.
- Aangepaste landbouwmethode die de draagkracht van de grond en de omgeving niet overstijgt.
- Aandacht voor de landschappelijke en cultuurhistorische waarden en met name vooral de parkelementen en de overige bijzondere cultuurhistorische elementen die aanwezig zijn.
- Streven naar een gezonde populatie wildsoorten die de draagkracht van het gebied niet overschrijdt.
- Op het landgoed worden alle functies maximaal gecombineerd en wordt het multifunctionele karakter beklemtoond. De economische, cultuurhistorische (vnl. t.h.v. het parkgedeelte en het drevenlandschap) en ecologische functie zijn de belangrijkste functies.

Hagen in het open landschap

JdC: het landgoed telt ongeveer 74 ha in SBZ-H gebied. Daarvan hebben we de aanwezige habitats van bijna 38 ha onder hoogkwalitatief beheer gebracht en gaan we bijkomend ongeveer 25 ha ontwikkelen als natuurstreefbeeld om te komen tot circa 63 ha. Buiten SBZ-H telt het landgoed ook habitats voor bijna 15 ha en daar breiden we de natuurstreefbeeldoppervlakte uit tot 27 ha. Met bijna 90 ha onder natuurstreefbeeld als doelstelling denken we een flinke stap gezet te hebben om het Natura 2000 -netwerk in onze streek kwalitatief te verstevigen.

DB: quasi alle bossen zijn in ons beheersplan onder natuurstreefbeeld gebracht, het park uitgezonderd, met een bosuitbreiding van bijna 6 ha die reeds gerealiseerd is. De verdere kwaliteitsverbetering en -uitbreiding van het boshabitat 9120 Atlantisch zuurminnend beukenbos (meer dan 75 ha) vormt het leeuwendeel van onze inspanningen naar habitatwaardig natuurbeheer. Dit kan zowel door bestaand bos om te vormen als door aanplanten van nieuw bos of door spontane verbossingen. Daarnaast tellen ook, maar in

veel mindere mate, de kwaliteitsverbetering en/of uitbreiding van 9160 voedselarm eiken-haagbeukenbos, bossen op alluviale grond, oude aanplant grove den (rbbppm), doornstruweel (rbbbp) en 6430 nitrofiële boszomen en -ruigten mee.

Open plekken en bos

In de structuurrijke en oudere bestanden blijven de kappingen beperkt tot exoten als Amerikaanse eik of naaldbout en tot selectieve kappingen om de spontane ontwikkeling van de gewenste soorten als zomereik, es en beuk te stimuleren. De homogene, oude zomereiken- of beukenbestanden worden behouden en kunnen op natuurlijke wijze verder evolueren tot de toestand van aftakeling. De dunningen zijn gericht op het verkrijgen van een hoog aandeel zeer zware bomen. Over een deel van de bospercelen wordt ook een actief hakhoutbeheer gevoerd met overstaanders. In de nattere percelen worden ofwel een nulbeheer ofwel zeer extensieve facultatieve kappingen gevoerd.

Voorjaarsflora en bos

AvH: het valt op dat het landgoed ook op de landbouwpercelen stevig op biodiversiteit inzet. Kan u dat even toelichten?

JdC: ja, dat doen we vooral via bosranden, grasstroken, hagen en houtkanten, wildakkers en bomenrijen als kleine landschapselementen. De mogelijkheid van hooilanden wordt ook onderzocht. Dit met de bedoeling van jaar tot jaar een ideaal faunakader aan te leggen. Dit is ook een van de concepten van de WE-Label: door de natuurlijke voorwaarden voor de lokale beheerde fauna op het terrein te realiseren kan zich ook een opvang vormen voor een hele reeks andere levende organismen en diersoorten. De biologische niche van vele andere kwetsbare en bedreigde soorten wordt met onze beheerspraktijken dan ook versterkt.

VM: de bosranden werden op het domein meestal aangelegd op voormalige landbouwgronden. Het bosrandbeheer bestaat erin om in een strook van 5 tot 15 m hakhoutbeheer (omlooptijd ± 8-12 jaar) te voorzien, naast enkele opgaande bomen. De meeste aanplanten worden met een mantel en zoom aangelegd. In de meeste gevallen worden de mantels opgesnoeid en vrijgesteld om de 3 à 5 jaar. De zomen (grazige vegetaties aan de bosrand) worden jaarlijks laat gemaaid, waarbij het maaisel afgevoerd wordt.

Afwisseling van grasstroken en akkertjes.

Het inzetten op grasstroken is een belangrijke peiler van onze biodiversiteitsstrategie.

We houden ervan om met grassoorten te experimenteren en aangepaste mengsels te voorzien. Hiervoor doen we ook beroep op specialisten. Om nuttig te zijn als broed- en foerageergebied, moeten de stroken gemiddeld 5m of meer breed zijn. De inzaai gebeurt met polvormende grassen. Een passend graszaadmengsel bij ons is bijv. 45 % kroppaar, 25% timoteegrass en 30% rood zwenkgras. Om steeds voldoende dekking te voorzien mogen de stroken niet elk jaar volledig gemaaid worden. De meeste vogels maken immers hun nest onder de beschutting van hoger staand dood gras. Maar eens om de 3 jaar maaien is wel aangewezen om verregerende verrijging te vermijden. Best wordt jaarlijks dus telkens een verschillende derde deel van de stroken gemaaid. Op deze wijze onderhoudt De Muncken meer dan 5,4 kilometer aan perceelsranden.

Perceelsranden

Ook beheren we 7 ha aan kleine wildakkers. Deze komen verspreid voor en blijven als akker of braakland behouden. Ze zorgen voor de nodige dekking, voedsel tijdens de zomer en winter (insecten, zaden, kiemplanten, bladgroen, ...), zonneplekken en stofbaden voor heel wat grondbroeders. Een roterend kruidenakkerbeheer wordt hier toegepast.

Gemengde meidoornhaag

Hagen en houtkanten tekenen het landschap op een unieke wijze. We zijn heel fier op onze speciale aanleg van hagen, prachtig geschoren op Engelse leest, veelal met mengeling van soorten en 2 voeten. Het gaat hoofdzakelijk om zomereik, meidoorn of doornstruweel of gemengde hagen. De voorbij 20 jaar werden meer dan 21 km aan nieuwe hagen aangeplant. Deze hagen vormen heuse gordels en goede natuurverbindingen op het veld.

AvH: dreven en andere landschapselementen maken integraal deel uit van het historisch landschapconcept. Hoe worden deze beheerd?

Rechthoekig patroon dreefstructuur

JdC: de dreven (21,6 km) reflecteren de planmatige ontginningsgeschiedenis van de Munkebossen.

Het rechthoekig patroon valt zeer sterk op en kan reeds op de Ferrariskaart opgemerkt worden.

Dit patroon werd door mijn overgrootvader Prosper na de kap in WO1 hersteld en dus zijn we er bijzonder aan gehecht. De dreven en bomenrijen blijven in principe behouden totdat ze de aftakelingsleeftijd bereikt hebben en zolang ze geen gevaar kunnen betekenen. Voor heraanplanting zal met zomereik, zomerlinde en haagbeuk (binnen de bospercelen) gewerkt worden. Bodemverdichting is voor beuk een probleem op landbouwtracés. De dreven met Amerikaanse eik zullen niet gekapt worden, want deze zaaien slechts zeer lokaal uit.

Heraanplanting met zomerlinde

VM: het onderhoud geldt ook voor het naastgelegen bestand. Dit wil zeggen dat de dreefbomen die door bosbomen overgroeid worden tijdig worden vrijgesteld. Bomen of struwelen die groeien binnen de dreven worden eveneens gekapt om het dreefbeeld te bewaren. Langs verschillende dreven wordt er eenmaal per jaar gemaaid met afvoer van het maaisel en dit ten bate van de heischrale vegetaties in de bermen. Ze zijn de oude getuigen van de voormalige schrale "woeste" gronden in onze streek en zijn daarom waardevol. We beheren ze op een lengte van meer dan 2,5 km.

Naast de lineaire zijn er nog andere landschapselementen op het landgoed aanwezig die ontwikkeling en onderhoud verdienen: poelen en alleenstaande (knot)bomen, monumentale parkbomen, bomengroepen, hakhoutstoven... Dat wordt allemaal opgevangen.

Ook wordt specifiek in het zorgzaam onderhouden van het grachtenstelsel geïnvesteerd. 3 maanden per jaar wordt hier met aangepast materieel aan gewerkt. De zeer oude en typische rabattenstructuur voor de ontwatering van de bosbestanden wordt aldus behouden.

AvH: welke nadruk wordt gelegd op habitatwaardige en andere diersoorten?

Vermoedelijke kolonieboom vleermuizen

VM: Met ons bos- en drevenbeheer richten we ons op boombewonende vleermuizen (rosse vleermuis, watervleermuis, franjestaart, gewone grootoorvleermuis, ...). De aanwezigheid ervan wordt bij het kappen gecontroleerd. De ijskelder ter hoogte van het landhuis wordt ook gereserveerd voor de vleermuizenpopulaties.

Het laten verouderen van de bossen en de toename van dood hout ondersteunt de vleermuizen alsook andere habitatwaardige soorten als de zwarte specht en de wespdedief.

Het bosgebied is een belangrijke trekplaats voor de houtsnip. De faunistische waarde van onze open ruimte moet gezocht worden in de aanwezigheid van akkervogels die minder algemeen voorkomen en van soorten gebonden aan struweel en kleine landschapselementen: veldleeuwerik, gele kwikstaart, patrijs, grasmus, braamsluiper, spotvogel, steenuil, rietgors enz. In het zuiden van het domein komen ook nog rietvogels als kleine karekiet en rietzanger voor. Algemeen is de aanwezigheid van een gezonde reeënpopulatie een van de belangrijke doelstellingen van ons beheer.

JdC: persoonlijk ben ik al meer dan 25 jaar actief in het kader van het landgoedbeheer en tijdens deze periode zijn heel wat investeringen in tijd, middelen en menselijke inbreng gemaakt om dit landschap naar natuurwaarde toe te doen heropleven.

Het karakter van mozaïeklandschap vormt de ruimtelijke ruggegraat van dit uitzonderlijk gebied.

Het is juist die afwisseling van bossen, dreven, landbouwgronden, akkertjes, hagen en houtkanten, perceelsranden, enz. die het specifieke DNA vormt van de biologische opwaardering die gerealiseerd is. Het behoud van deze ruggegraat en van het actuele evenwicht van ruimtelijke bestemmingen en functies is daarom essentieel. Onze landbouwactiviteiten en teeltvrijheid zorgen ervoor dat ook mooi op natuurwaarden ingezet kan worden, soms met innovatie. Het privaat karakter van De Muncken en de rust voor de natuur vormen een andere basiscomponent. Beiden gaan hand in hand. In het bevolkte Vlaanderen is het nodig om de druk op gebieden als deze te vermijden en het karakter van rustgebied voor de biodiversiteit te waarborgen. Dit zijn en blijven de sleutels van ons succes.

AvH: nogmaals allen hartelijk gefeliciteerd met het behalen van het label en uw opmerkelijke inspanningen voor de opwaardering van dit uniek mozaïeklandschap naar biodiversiteit toe!

Ondersteun ons beroep tegen het gemeentewegendecreet.

In september 2019 keurde de Vlaamse regering een nieuw decreet goed dat o.a. de wet op de buurtwegen vervangt. Het decreet werd opgesteld en goedgekeurd zonder betrokkenheid van de eigenaars en beheerders van de terreinen, die er de lasten van dragen. Evenmin werd een advies van de Raad van State gevraagd.

Het bestreden decreet bevat zeer grote risico's voor het eigendomsrecht en dus ook uw jachtveld. Het creëert immers de mogelijkheid voor gemeentes om overal wegen voor niet gemotoriseerd verkeer aan te leggen of af te schaffen (ook waar die er nooit zijn geweest), te onteigenen zelfs, zonder daarbij enige compenserende vergoeding te voorzien! Dit kan de gemeente volledig doen naar eigen goeddunken en het kan op eenvoudige vraag van eender wie. Het decreet voorziet daarvoor slechts een eenzijdige belangenafweging (criteria) ten voordele van de gebruiker van de weg, zijnde de recreant of passant! Daar bovenop is er geen enkele administratieve beroepsmogelijkheid tegen een beslissing van de gemeentes en staat de gemeentelijke beslissing zelfs boven rechterlijke uitspraken! De gemeente wordt dus rechter en partij! Het decreet houdt geen rekening met de grondwettelijke bescherming van het eigendomsrecht, een basisrecht van elke eigenaar!

Landelijk Vlaanderen stapte daarom naar het Grondwettelijk Hof om het decreet te vernietigen. Deze procedure is duur en kan de vereniging niet alleen dragen. Om uw belang als private beheerders van het platteland te vrijwaren, is elke financiële steun heel erg welkom. Zo u wenst, kunt u bij uw storting uw e-mailadres nalaten en krijgt u alle updates inzake het dossier.

Landelijk Vlaanderen zorgt voor een betere omkadering van de private eigenaar en beheerder. We streven daarbij naar een multifunctionele aanpak met een leefbare economische return.

**Steun onze juridische strijd via een bijdrage op de rekening van Landelijk Vlaanderen:
BE37 3350 4426 9028 met vermelding
'Procedure gemeentewegen'**

Meer informatie over Landelijk Vlaanderen met de procedure:
www.landelijk.vlaanderen.